

Rozum – „software“ / Pojmy jako „software“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1998](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1998](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 3. 8. 1998

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 3. 8. 1998

Rozum – „software“ / Pojmy jako „software“

Empiristická snaha, odvodit pojmy z vjemů a dojmů (počitků atd.), je metodicky nesprávná, protože pojmy se netvoří samy od sebe, ale jsou vynálezem rozumu (to znamená zároveň ohrazení proti domněnce, že rozum je nějakými pojmy „původně“ – apriorně – vybaven, jak se domníval Kant). Neurofyziologicky nemusí dojít k žádné změně – a přece způsob zpracování týchž neurofyziologických „dat“ (informací) může v jednom případě být efektivnější než v jiném. Ve vývoji reaktivity živých bytostí a zejména pak ve vývoji nervové soustavy lze rozpoznat několik hlavních cest, a výzkum na této úrovni bychom mohli interpretovat jako orientaci vývojových biologů na jakýsi nervový „hardware“. Ten zajisté také podléhá vývojovým proměnám. Ale důležité je nezaměňovat tyto proměny s proměnami „softwaru“. Když došlo k vynálezu jazykové komunikace (a na jejím počátku stály nepochybně zvukové rituály, které svou variabilitou umožnily vytváření velkého množství komplexnějších skupin zvuků, jimiž bylo možno přestat komunikovat v pouhých znacích), ukázalo se, že dosavadního „hardwaru“ zdaleka nebylo dostatečně využito, takže vedle dosavadního, na vitální úrovni fungujícího „softwaru“, který se vskutku neurofyziologicky „vyvinul“ (sumárně a jen přibližně řečeno), začal intervenovat nový „software“ jako vynález, jehož kořeny už nebyly v neurofyziologické rovině. Samozřejmě se tu můžeme tázat, odkud že se tento vynález vzal. Navrhují, abychom se touto věcí zabývali později, až budeme mít k dispozici více „materiálu“ a zkušeností s ním. Vezměme zatím na vědomí, že ve vztahu k neurofyziologické situaci je povaha eventuelního „softwaru“ „hardwarem“ pouze limitována, ale nikoliv determinována. Empirismus je vadně orientován v tom, že je redukcionistický a že se dogmaticky pokouší každé „vyšší“ odvozovat z „nižšího“. Přinejmenším pro některé myslitele se už v posledním více než století stalo zřejmým, že to je pouze jedna z metod, jimiž lze přistupovat k problémům, a že tato metoda je efektivní jen v určitých vymezených souvislostech, zatímco v jiných nejen nefunguje, nýbrž zatemňuje i „věcnou“, „předmětnou“ stránku skutečnosti.

(Písek, 980803-1.)